MEJDS. 2021; 11:5.

Published online 2021 Apr. **Research Article**

The Effects of Couple Enrichment Training on Optimism, Marital Burnout, and Attitude towards Infidelity in Infidel Couples

Armin Z[1], *Fakhri MK[2], Hasanzadeh R[3]

Author Address
1. PhD. Student, Department of Psychology, Islamic Azad University, Sari, Iran;
2. Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Sari Branch, Iran;
3. Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Sari Branch, Mazandaran, Iran.
***Corresponding author's email:** Fakhri@Iausari.ac.ir

Received: 2020 October 23; **Accepted:** 2020 December 10

Abstract

Background & Objectives: Destructive moderating factors, such as infidelity and open relationships outside of marital life can detach the emotional bond between couples; they can also negatively affect the performance, stability, and continuity of marital relationships. One of the main reasons for the high divorce rate can be attributed to the issue of marital and sexual infidelity; an action that leads to instability in relationships and has been raised as a growing concern in Iranian society. It is essential to develop a measure of optimism and realism (not mere optimism) and to cultivate it, especially in betrayed women, to be aware of their ability to control the situation. By cultivating and strengthening this structure, we can take steps to reduce the adverse consequences of infidelity, including feelings of anger, shame, depression, helplessness, marital burnout, pessimism, and finally divorce. Paying attention to married life has been growing, as a healthy society is based on healthy families. Therefore, the current study aimed to investigate the effects of enrichment training for couples based on the Enrich model on optimism, marital burnout, and attitudes toward infidelity in infidel couples.

Methods: This was a quasi–experimental study with a pretest–posttest and a control group design. The statistical population of this study consisted of individuals who were referred to the counseling and psychology centers of Sabzevar City, Iran, in 2018–19 to receive pre–divorce counseling. In total, 14 couples (28 subjects) were selected by the convenience sampling method. Accordingly, they were randomly divided into two groups of 7 couples (14 subjects) as the experimental and control groups. The inclusion criteria of the study included a willingness to attend regular and consecutive meetings, having at least a third grade of middle school education, not having bio psychological problems (based on the medical records in the counseling center according to the history of clients and based on the psychologist's diagnosis), a history of at least one year of living together and not being divorced or separated. The exclusion criteria of the study included absence from more than two treatment sessions and not attending training classes and couples counseling. The experimental group received enrichment training for couples based on Enrich model (Olson & Olson, 1996) in six 90–minute weekly sessions. The necessary data were collected before and after the training sessions by the Attitude toward Infidelity Scale (Whitty, 2003), the Marital Burnout Scale (Pines, 1987), and the Revised Life Orientation Test (Scheier et al., 1994). The collected data were analyzed by Analysis of Covariance (ANCOVA) using SPSS. The significance level of the tests was considered 0.05.

Results: The present research results revealed that by controlling the effects of the pretest, the provided training increased optimism (p<0.001), and decreased marital burnout (p<0.001) and attitude toward infidelity (p<0.001) in the explored infidel couples.

Conclusion: The study data suggested that enrichment training based on the Enrich model was effective in improving optimism, as well as decreasing marital burnout and attitudes toward infidelity in infidel couples. Thus, this training can be used in counseling and psychology centers to improve the psychological consequences of marital infidelity.

Keywords: Couple enrichment training, Enrich model, Optimism, Marital burnout, Attitudes toward infidelity.

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-02]

[DOR: 20.1001.1.23222840.1399.0.0.216.5]

[DOI: 10.29252/mejds.0.0.205]

Copyright © 2016, MEJDS. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

مجله مطالعات ناتوانی ۱۴۰۰؛ (۱۱):۵.

انتشار برخط فروردین ۱۴۰۰ مقاله پژوهشی اصیل

اثربخشی آموزش غنی‌سازی روابط زوجین براساس مدل انریچ بر خوش‌بینی، دلزدگی زناشویی و نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده

ذبیح‌الله آرمین[۱]، *محمدکاظم فخری[۲]، رمضان حسن‌زاده[۳]

توضیحات نویسندگان

۱. دانشجوی دکتری، روان‌شناسی عمومی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران؛

۲. استادیار، گروه روان‌شناسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران؛

۳. استاد، گروه روان‌شناسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

***رایانامهٔ نویسندهٔ مسئول:** Fakhri@Iausari.ac.ir

تاریخ دریافت: ۲ آبان ۱۳۹۹؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۰ دی ۱۳۹۹

چکیده

زمینه و هدف: توجه به زندگی زناشویی و تلاش برای افزایش مؤلفه‌های مرتبط به زندگی زناشویی رشد روزافزونی داشته است؛ چراکه نمی‌توان جامعهٔ سالم بدون خانوادهٔ سالم را متصور بود؛ بنابراین این پژوهش با هدف تعیین اثربخشی آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ بر خوش‌بینی، دلزدگی زناشویی و نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده انجام شد.

روش‌بررسی: روش پژوهش حاضر از نوع نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعهٔ آماری را افرادی تشکیل دادند که از سوی دادگستری برای ارائهٔ مشاورهٔ پیش از طلاق به مراکز مشاوره و روان‌شناسی شهر سبزوار در طول سال ۹۸ـ۱۳۹۷ ارجاع داده شدند. با روش نمونه‌گیری دردسترس چهارده زوج (۲۸ نفر) انتخاب شدند و به‌صورت تصادفی در گروه آزمایش (هفت زوج) و گروه گواه (هفت زوج) قرار گرفتند. گروه آزمایش آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ (اولسون و اولسون، ۱۹۹۶) را طی شش جلسهٔ نوددقیقه‌ای به‌صورت هفتگی دریافت کرد. قبل و بعد از مداخله، مقیاس نگرش به خیانت (ویتی، ۲۰۰۳)، مقیاس دل‌زدگی زناشویی (پاینز، ۱۹۸۷) و آزمون تجدیدنظرشدهٔ جهت‌گیری زندگی (شییر و همکاران، ۱۹۹۴) در هر دو گروه اجرا شد. داده‌ها ازطریق روش تحلیل کوواریانس و با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخهٔ ۲۲ در سطح معناداری ۰/۰۵ تجزیه‌وتحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، با کنترل اثرات پیش‌آزمون، آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ بر افزایش خوش‌بینی، کاهش دلزدگی زناشویی و کاهش نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده مؤثر بود ($p<۰/۰۰۱$).

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های پژوهش، آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ بر افزایش خوش‌بینی، دلزدگی زناشویی و نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده مؤثر است و می‌توان از این آموزش در مراکز مشاوره و روان‌شناسی برای بهبود مشکلات روان‌شناختی زوجین دارای مشکل خیانت زناشویی بهره برد.

کلیدواژه‌ها: آموزش غنی‌سازی، مدل انریچ، خوش‌بینی، دلزدگی زناشویی، نگرش به خیانت.

حق انتشار محفوظ است © ۱۳۹۵، مجله مطالعات ناتوانی. این یک مقاله با دسترسی آزاد است که تحت مجوز اختیار_غیرتجاری ۴/۰ بین‌المللی (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.fa) منتشر شده است که به شما اجازه می‌دهد که مواد منتشر شده در این مقاله را با شرط ارجاع مناسب به نسخهٔ اصلی، به‌طور غیرتجاری نسخه‌برداری و توزیع کنید.

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-02]

[DOR: 20.1001.1.23222840.1399.0.0.216.5]

[DOI: 10.29252/mejds.0.0.205]

۱ مقدمه

پیمان زناشویی به‌عنوان مقولهٔ رایج‌تر انسانی، تعهد رابطهٔ دونفره است که با شکل‌گیری صمیمیت عاطفی و فیزیکی بین زوجین ایجاد می‌شود. عوامل تعدیل‌کنندهٔ مخربی ازجمله خیانت و روابط آزاد خارج از چهارچوب زندگی زناشویی می‌تواند پیوند عاطفی را بین زوجین متزلزل کند و بر عملکرد، ثبات و تداوم روابط زناشویی اثر منفی بگذارد (۱). خیانت به‌طور کلی به‌منزلهٔ نقض توافق زناشویی، خیانت به اعتماد و همچنین تهدیدی برای پیوند زناشویی تعبیر می‌شود (۲). یکی از دلایل مهم نرخ فراوان طلاق را می‌توان به مسئلهٔ خیانت زناشویی و بی‌وفایی‌های جنسی و عاطفی ربط داد که ناپایداری را در روابط به‌دنبال دارد و به‌عنوان نگرانی رو به رشدی در جامعهٔ ایران مطرح شده است. آنچه می‌تواند به این نگرانی دامن بزند و آمار طلاق را افزایش دهد، نگرش‌های اکتسابی ازطریق دوستان، آشنایان و والدین است (۳).

نگرش‌های اکتسابی مخرب می‌تواند افراد را به‌سمت روابط آزاد خارج از چهارچوب زندگی زناشویی سوق دهد (۴). همچنین از نگاه جونز و پائولهوس، نحوهٔ نگرش هر شخصی به ابعاد شخصیت او برمی‌گردد (۵). اگر بتوان با اقداماتی سازه‌های شخصیتی فرد را به‌طرف سازهٔ برجسته‌تر شخصیتی که همان نگرش مثبت، امیدوارانه و خوش‌بینانه است سوق داد، شاید بتوان نرخ زیاد طلاق را کم کرد. همچنین اگر زوجین یاد بگیرند که از دریچهٔ طرف مقابل، به زندگی و مسائل آن با دید مثبت بنگرند، زندگی مشترک آرام‌تری خواهند داشت (۶). رشد میزانی از خوش‌بینی و واقع‌بینی (نه خوش‌بینی صرف) و پرورش آن خصوصاً در زنان خیانت‌دیده برای آگاهی از میزان توان خودشان در کنترل شرایط حائز اهمیت است. با پرورش و تقویت این سازه می‌توان در کاهش عواقب سوء ناشی‌از خیانت ازجمله احساس خشم، شرم، افسردگی، درماندگی، دلزدگی زناشویی، بدبینی و درنهایت طلاق گام برداشت (۷). روابط فرازناشویی یا خیانت زناشویی تأثیر مخرب و ناتوان‌کننده‌ای بر روابط زناشویی زوجین دارد و می‌تواند زندگی زوجین را در آستانهٔ فروپاشی قرار دهد (۸).

در این راستا، از مهارت‌هایی که می‌تواند در پرورش و تقویت نگرش مثبت در زوجین خیانت‌دیده مفید باشد، برنامه‌های غنی‌سازی ازدواج است. هدف از برنامهٔ آموزشی غنی‌سازی ازدواج، بهبود روابط متقابل بین زوجین ازطریق برگزاری جلساتی با حضور هم‌زمان زوجین به‌منظور شناخت احساسات، افکار و انتظارات واقعی از یکدیگر، بهبود مهارت‌های حل مسئله و تعارض است که منجربه افزایش همدلی، صمیمیت و رضایت‌مندی زناشویی می‌شود (۸). برنامهٔ مدل غنی‌سازی موسوم به انریچ[1] اولین‌بار توسط اولسون و اولسون (۹) ارائه شد. هدف برنامهٔ غنی‌سازی روابط این است که ازطریق افزایش آگاهی زوجین از نقاط مثبت رابطه‌شان به غنی‌سازی روابط زناشویی و فراهم‌ساختن مهارت‌هایی برای بهبود روابط به افراد در آستانهٔ ازدواج کمک کند (۱۰). به‌طور کلی این برنامه دارای محتوای آموزشی است که با حضور هم‌زمان زوجین در جلسات و با هدف افزایش مهارت‌های آن‌ها در زمینهٔ ارتباط متقابل با یکدیگر، مهارت‌های حل تعارض، مدیریت مسائل مالی، رضایت‌مندی زناشویی، فعالیت زوجین هنگام فراغت، عقاید مذهبی هریک از طرفین، رابطهٔ خانواده و دوستان، انتظارات واقعی هریک از زوجین از یکدیگر، انتظارات جنسی و نقش خویشاوندان در زندگی زناشویی ارائه می‌شود (۱۱). مدل غنی‌سازی ازدواج با غنی‌سازی رابطهٔ میان همسران، ایجاد نگرش مثبت کارآمد و افزایش سازش می‌تواند راهکاری مفید در راستای چاره‌جویی مسئلهٔ خیانت در فرد درگیر در خیانت و همسر خیانت‌دیده باشد (۱۲). زوج‌ها با شناخت سبک زندگی نامطلوب، درصدد برمی‌آیند تا با توافق همسر برای تغییر این سبک اقدام کنند (۱۳). ازآنجاکه به‌کاربستن مدل غنی‌سازی زوجین در جلسه‌های مشاوره با همسران و درمان رابطهٔ آن‌ها کارساز و دارای ارزش است، در این پژوهش به این مهم توجه شد.

دربارهٔ اثربخشی برنامهٔ غنی‌سازی روابط زناشویی پژوهش‌های متعددی انجام شده است؛ ازجمله ورال و کالکان در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که برنامهٔ غنی‌سازی روابط زناشویی در افزایش رضایت زناشویی مؤثر است (۱۴). گرافر و همکاران در پژوهشی عنوان کردند، برنامهٔ غنی‌سازی روابط زناشویی بر روابط صمیمانه و تعهد زناشویی تأثیر دارد (۱۵). نتایج مطالعهٔ موری و همکاران نشان داد، غنی‌سازی روابط بر بهبود عزت‌نفس و ابعاد ارتباط زوجین مؤثر است (۱۶). همچنین نتایج پژوهش معصومی و همکاران مشخص کرد، برنامهٔ غنی‌سازی روابط زناشویی بر رضایت زناشویی و کاهش دلزدگی زناشویی اثربخش است (۱۷).

باتوجه به ماهیت پیچیدهٔ خیانت زناشویی و تأثیرات فاجعه‌انگیز آن بر روابط زوجین، ضروری است مداخلات مؤثری برای کمک به زوجین دچار این مشکل ایجاد شود. بسیاری از پژوهش‌های انجام‌شده در زمینهٔ خیانت زناشویی، توصیفی‌اند و بیشتر به نگرش افراد دربارهٔ خیانت زناشویی یا پیامدها و تعاریف آن پرداخته‌اند؛ بنابراین باتوجه به اینکه در کشور ما همسرانی هستند که باوجود خیانت همسرشان خواهان ادامهٔ زندگی با او هستند و در راه انطباق با این وضعیت و شروع زندگی با دیدگاهی جدید و آگاهی بیشتر نیاز به خدمات مشاوره‌ای دارند، وجود مدل‌های درمانی اثربخش برای این کار دارای اهمیت ویژه‌ای است؛ بنابراین باتوجه به مطالب بیان‌شده، هدف این پژوهش تعیین اثربخشی آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ بر خوش‌بینی، دلزدگی زناشویی و نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده بود.

۲ روش‌بررسی

پژوهش حاضر از نوع نیمه‌آزمایشی و طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعهٔ آماری پژوهش را تمامی زوجینی تشکیل دادند که از سوی دادگستری برای ارائهٔ مشاورهٔ پیش از طلاق به مراکز مشاوره و روان‌شناسی شهر سبزوار در طول سال ۹۸ـ۱۳۹۷ ارجاع داده شدند و تعدادشان پنجاه زوج بود. از بین آن‌ها افراد دارای ملاک‌های ورود به پژوهش به‌عنوان نمونهٔ آماری انتخاب شدند. برای انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری دردسترس استفاده شد. نمونهٔ پژوهش را چهارده زوج (۲۸ نفر) تشکیل دادند که هفت زوج (۱۴ نفر) در گروه گواه و هفت

[1]. Enrich

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222840.1399.0.0.216.5]
[DOI: 10.29252/mejds.0.0.205]

زوج (۱۴ نفر) در گروه آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ قرار گرفتند. تعداد نمونهٔ لازم براساس مطالعات مشابه با درنظرگرفتن اندازهٔ اثر ۰/۴۰، سطح اطمینان ۰/۹۵، توان آزمون ۰/۸۰ و میزان ریزش ۱۰درصد برای هر گروه چهارده نفر محاسبه شد (۱۵). ملاک‌های ورود شرکت‌کنندگان به پژوهش شامل داشتن تمایل به شرکت منظم و متوالی در جلسات، دارابودن سطح تحصیلات حداقل سوم راهنمایی، نداشتن مشکلات جسمی و روانی (براساس پروندهٔ پزشکی موجود در مرکز مشاوره طبق سابقهٔ قبلی مراجعان و نیز براساس تشخیص روان‌شناس)، گذشتن حداقل یک سال از زندگی مشترک، طلاق‌نگرفتن و متارکه‌نکردن یا نداشتن زندگی جدا از هم بود. ملاک‌های خروج شرکت‌کنندگان از پژوهش غیبت بیش از دو جلسه از جلسات درمانی و شرکت‌نکردن در کلاس‌های آموزشی و مشاورهٔ زوجین در نظر گرفته شد.

ملاحظات اخلاقی زیر در پژوهش حاضر رعایت شد: شرکت در این پژوهش کاملاً اختیاری بود؛ قبل از شروع طرح، مشارکت‌کنندگان با مشخصات طرح و مقررات آن آشنا شدند؛ نگرش و عقاید افراد محترم بود؛ اعضای دو گروه آزمایش و گواه، اجازهٔ خروج از پژوهش را در هر مرحله‌ای داشتند؛ علاوه‌براین، اعضای گروه گواه در صورت علاقه‌مندی قادر بودند بعد از اتمام طرح، مداخلهٔ انجام‌شده برای گروه آزمایش را در جلسات درمانی مشابه عیناً دریافت کنند؛ تمامی مدارک و پرسشنامه‌ها و سوابق محرمانه، تنها در اختیار مجریان بود؛ رضایت‌نامهٔ کتبی آگاهانه از همهٔ داوطلبان اخذ شد. ابزارهای زیر در پژوهش به‌کار رفت.

ـ مقیاس نگرش به خیانت[1]: این مقیاس توسط ویتی در سال ۲۰۰۳ به‌منظور بررسی خیانت زناشویی ساخته شد (۱۸). این مقیاس در دوازده گویه تنظیم شده است که در طیف هفت‌درجه‌ای از به‌شدت موافقم (نمرهٔ ۷) تا به‌شدت مخالفم (نمرهٔ ۱) نمره‌گذاری می‌شود. نمره‌های بیشتر در این مقیاس نشان‌دهندهٔ نگرش مثبت بیشتری به خیانت زناشویی است (۱۸). یافته‌های پژوهش ویتی حاکی‌از اعتبار مطلوب این نگرش‌سنج است؛ به‌طوری‌که آلفای کرونباخ حاصل از ضریب همسانی درونی ۰/۸۰ به‌دست آمد (۱۸). ضریب بازآزمایی حاصل از پژوهش آقامحمدیان و همکاران نیز ۰/۸۷ گزارش شد. برای بررسی روایی این آزمون در ایران، روایی ملاکی (از نوع واگرا) به‌کار رفت. به همین منظور، پرسشنامهٔ جهت‌گیری مذهبی آلپورت[2] استفاده شد. روایی واگرا با جهت‌گیری مذهبی درونی ۰/۲۹ و با جهت‌گیری مذهبی بیرونی ۰/۱۶ به‌دست آمد (۱۹). پایایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ در این پژوهش ۰/۷۸ گزارش شد.

ـ مقیاس دلزدگی زناشویی[3]: این مقیاس، ابزاری خودسنجی است که توسط پاینز در سال ۱۹۸۷ با هدف اندازه‌گیری درجهٔ دلزدگی زناشویی در بین زوجین ساخته شد (۲۰). بیست سؤال دارد که شانزده مادهٔ آن شامل عبارت‌های منفی مانند خستگی، ناراحتی و بی‌ارزش‌بودن است. این پرسشنامه شامل سه خرده‌مقیاس اصلی خستگی جسمی (مثلاً احساس خستگی، سستی، داشتن اختلالات خواب)، از پا افتادن عاطفی (مانند احساس افسردگی، ناامیدی، در دام افتادن) و از پا افتادن روانی (مثل احساس بی‌ارزشی، سرخوردگی، خشم به همسر) است که همگی روی مقیاسی هفت‌امتیازی پاسخ داده می‌شود. سطح یک، معرف تجربه‌نکردن عبارت مدنظر و سطح هفت معرف تجربهٔ زیاد است. طیف پاسخ‌گویی آن از نوع لیکرت است که امتیاز مربوط به هر گزینه از هرگز (۱) تا همیشه (۷) در نوسان است (۲۰). در پژوهش پاینز، پایایی نسخهٔ اصلی این پرسشنامه به‌روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و به‌روش بازآزمایی ۰/۸۱ بود (۲۰). در پژوهش صافی پوریان و همکاران ضریب پایایی این پرسشنامه با دو روش فای کرونباخ و تنصیف محاسبه شد که برای کل مقیاس به‌ترتیب ۰/۹۴ و ۰/۹۲ به‌دست آمد که حاکی‌از ضرایب پایایی مطلوب این پرسشنامه است (۲۱). پایایی این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ در این پژوهش ۰/۷۶ گزارش شد.

ـ آزمون تجدیدنظرشدهٔ جهت‌گیری زندگی[4]: این آزمون (پرسشنامه) توسط شییر و کارور در سال ۱۹۸۵ با هدف سنجش خوش‌بینی طراحی شد. شییر و همکاران این آزمون (پرسشنامه) را در سال ۱۹۹۴ تجدیدنظر کردند و به آزمون (پرسشنامه) ده‌سؤالی تبدیل شد (۲۲). هر سؤال دارای پنج گزینه مطابق با طیف لیکرت (کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم) است. آزمون (پرسشنامه) تجدیدنظرشدهٔ جهت‌گیری زندگی شامل ده سؤال می‌شود. گویه‌های ۸، ۶، ۵ و ۲ انحرافی هستند و نمره‌ای به آن‌ها تعلق نمی‌گیرد. در سؤال‌های ۱۰ و ۴ و ۱ به گزینه‌های کاملاً موافقم نمرهٔ ۴، موافقم نمرهٔ ۳، نظری ندارم نمرهٔ ۲، مخالفم نمرهٔ ۱ و کاملاً مخالفم نمرهٔ صفر تعلق می‌گیرد. در سؤال‌های ۹ و ۷ و ۳ نمره‌گذاری معکوس است؛ یعنی به گزینه‌های کاملاً موافقم نمرهٔ صفر، موافقم نمرهٔ ۱، نظری ندارم نمرهٔ ۲، مخالفم نمرهٔ ۳ و کاملاً مخالفم نمرهٔ ۴ تعلق می‌گیرد. ازآنجاکه به برخی از سؤال‌های این پرسشنامه نمره تعلق نمی‌گیرد، دامنهٔ نمرات آزمون بین صفرتا۲۴ متغیر است. در پژوهش شییر و همکاران، پایایی نسخهٔ تجدیدنظرشدهٔ این آزمون (پرسشنامه) به‌روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ گزارش شد (۲۲). در پژوهش صفاری و همکاران، آلفای کرونباخ نسخهٔ تجدیدنظرشدهٔ آزمون (پرسشنامه) جهت‌گیری زندگی ۰/۶۳ به‌دست آمد (۲۳). در پژوهش حاضر، فرم تجدیدنظرشدهٔ این آزمون (پرسشنامه) به‌کار رفت که پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۷۷ بود.

جلسات آموزشی غنی‌سازی روابط زوجین براساس مدل انریچ در شش جلسهٔ نوددقیقه‌ای و هفته‌ای یک بار به‌مدت دو ماه براساس بستهٔ آموزشی اولسون و همکاران اجرا شد. روایی این پروتکل توسط سازندگان آن به تأیید رسید و از روایی صوری و محتوایی زیادی برخوردار است (۲۴). همچنین روایی محتوایی این بستهٔ آموزشی در پژوهش حاضر توسط دو تن از متخصصان روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری دارای مدرک دکتری و دارای حداقل ده سال سابقهٔ کار در زمینهٔ مشاورهٔ زوجین تأیید شد. بدین‌صورت که متخصصان «مربوط‌بودن»، «واضح‌بودن» و «ساده‌بودن» محتوای بستهٔ آموزشی را

1. Attitudes toward Infidelity Scale
2. Allport's Religion Orientation Questionnaire
3. Marital Burnout Scale
4. Revised Life Orientation Test

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222840.1399.0.0.216.5]
[DOI: 10.29252/mejds.0.0.205]

براساس طیف لیکرتی چهارقسمتی مشخص کردند. سپس اصلاحات مدنظر متخصصان در بستهٔ آموزشی اعمال شد و درنهایت با تأیید نهایی متخصصان در پژوهش حاضر به‌کار رفت. در جدول ۱، خلاصه‌ای از غنی‌سازی روابط زوجین براساس مدل انریچ ارائه شده است.

جدول ۱. جلسات آموزشی غنی‌سازی روابط زوجین براساس مدل انریچ

جلسه	محتوای جلسه	تمرین‌ها
اول	آشنایی اعضا با همدیگر، معرفی قواعد گروه، سنجش و ارزیابی ارتباط زوجین	تمرین اولیهٔ مهارت‌های ارتباطی با زوجین
دوم	آموزش صمیمیت شامل تعریف صمیمیت و ابعاد آن، تکنیک‌های افزایش صمیمیت جنسی، جسمی، عاطفی، عقلانی و ارتباطی اعضا با همسرشان	تمرین برقراری صمیمیت بین زوجین
سوم	آموزش بازسازی شناختی شامل افزایش آگاهی شرکت‌کنندگان دربارهٔ تفکرات غیرمنطقی و خودانگیخته، آموزش اصول A-B-C، روش مقابله با باورهای غیرمنطقی، آموزش روش مجادله برای اصلاح باورهای غیرمنطقی	تمرین اصلاح باورهای غیرمنطقی در منزل با کمک اصول A-B-C
چهارم	آموزش بهبود مسائل جنسی شامل افزایش آگاهی جنسی شرکت‌کنندگان، بیان چرخهٔ رابطهٔ جنسی، شناسایی و اصلاح اسطوره‌ها و باورهای جنسی نادرست	تمرین مهارت‌های زناشویی و نحوهٔ صحیح برقراری رابطهٔ زناشویی
پنجم	آموزش مدیریت منزل شامل آموزش نحوهٔ ارتباط با فرزندان، نحوهٔ ارتباط با خانواده‌های اصلی، نحوهٔ برخورد با مسائل و مشکلات مالی	تمرین برخورد با مسائل و مشکلات مالی به‌نحو عقلانی
ششم	آموزش حل تعارض و حل مسئله یعنی تعریف مفهوم تعارض زناشویی و طبیعی‌بودن وجود تعارض بین زوجین، آشنایی با شیوه‌های متداول برخورد با تعارض، آموزش قواعد و شیوهٔ صحیح حل تعارض و حل مسئله	تمرین حل تعارض به‌شیوهٔ مسالمت‌آمیز

تجزیه‌وتحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی مانند میانگین، انحراف معیار و آمار استنباطی به‌روش تحلیل کوواریانس تک‌متغیره و نرم‌افزار SPSS نسخهٔ ۲۲ صورت گرفت. به‌منظور بررسی پیش‌فرض نرمال‌بودن آزمون تحلیل کوواریانس از آزمون شاپیرو–ویلکز، برای بررسی همگنی واریانس‌ها از آزمون لون و همگنی شیب‌های رگرسیون استفاده شد. سطح معناداری آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

۳ یافته‌ها

در این پژوهش سن اکثریت شرکت‌کنندگان در گروه گواه (۱۰ نفر، ۷۱/۴درصد) بین ۳۰تا۳۹ سال و اکثریت در گروه آموزش غنی‌سازی روابط زوجین (۶ نفر، ۴۲/۹درصد) بین ۲۰تا۲۹ سال بودند. اکثریت شرکت‌کنندگان در گروه گواه (۷ نفر، ۵۰/۰درصد) دارای تحصیلات کارشناسی و اکثریت در گروه آموزش غنی‌سازی روابط زوجین (۶ نفر، ۴۲/۹درصد) دارای تحصیلات کارشناسی بودند. همچنین میانگین تعداد سال‌های زندگی مشترک زوج‌های نمونهٔ آماری در گروه گواه ۱۲/۹۲ سال و در گروه آموزش غنی‌سازی روابط زوجین ۱۴/۶۴ سال بود.

باتوجه به جدول ۲، میانگین و انحراف معیار نگرش به خیانت زناشویی در گروه آزمایش در پیش‌آزمون ۴/۲۹±۲۲/۶۴ بود که در پس‌آزمون به ۲/۷۷±۱۴/۱۱ کاهش چشمگیر یافت؛ اما میانگین و انحراف معیار گروه گواه در این متغیر در پیش‌آزمون ۴/۷۹±۲۰/۹۳ بود که در پس‌آزمون به ۳/۳۵±۲۰/۸۷ رسید و این کاهش چشمگیر نبود. همچنین میانگین و انحراف معیار خوش‌بینی در گروه آزمایش

جدول ۲. میانگین (انحراف معیار) متغیرهای پژوهش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه آموزش غنی‌سازی و گروه گواه

متغیر	گروه	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
نگرش به خیانت	آموزش غنی‌سازی	۲۲/۶۴	۴/۲۹	۱۴/۱۱	۲/۷۷
	گواه	۲۰/۹۳	۴/۷۹	۲۰/۸۷	۳/۳۵
خوش‌بینی	آموزش غنی‌سازی	۷/۲۱	۲/۱۲	۱۵/۳۴	۳/۸۰
	گواه	۸/۲۸	۲/۲۳	۱۰/۳۶	۲/۷۷
دلزدگی زناشویی	آموزش غنی‌سازی	۳/۳۵	۰/۴۶	۱/۵۶	۰/۳۱
	گواه	۲/۷۰	۰/۶۶	۲/۵۳	۰/۶۵

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222840.1399.0.0.216.5]
[DOI: 10.29252/mejds.0.0.205]

در پیش آزمون ۲/۲۱±۷/۲۱ بود که در پس‌آزمون به ۳/۸۰±۱۵/۳۴ افزایش چشمگیر یافت؛ اما میانگین و انحراف معیار گروه گواه در این متغیر در پیش‌آزمون ۲/۲۳±۸/۲۸ بود که در پس‌آزمون به ۲/۷۷±۱۰/۳۶ رسید و این افزایش در مقایسه با گروه آزمایش چشمگیر نبود. همچنین میانگین و انحراف معیار دلزدگی زناشویی در گروه آزمایش در پیش‌آزمون ۰/۴۶±۳/۳۵ بود که در پس‌آزمون به ۰/۳۱±۱/۵۶ کاهش چشمگیر یافت؛ اما میانگین و انحراف معیار گروه گواه در این متغیر در پیش‌آزمون ۰/۶۶±۲/۷۰ بود که در پس‌آزمون به ۰/۵۵±۲/۵۳ رسید و این کاهش چشمگیر نبود.

قبل از اجرای روش تحلیل واریانس برای بررسی رعایت پیش‌فرض‌های لازم از آزمون‌های شاپیرو–ویلکز و لون استفاده شد. آزمون شاپیرو–ویلکز برای توزیع متغیرهای پژوهش در مرحلهٔ پس‌آزمون نشان داد، متغیرهای تحقیق از توزیع نرمال برخوردار است. به‌منظور بررسی پیش‌فرض همگنی واریانس‌های خطا، آزمون لون به‌کار رفت. نتایج آزمون لون مشخص کرد، فرض همگنی واریانس‌ها رد نمی‌شود. بررسی همگنی شیب‌های رگرسیون نیز نشان داد که پیش‌فرض همگنی شیب‌های رگرسیون برقرار است؛ بنابراین پیش‌فرض‌های لازم برای اجرای تحلیل کوواریانس تک‌متغیره وجود دارد. در جدول ۳ به نتایج تحلیل کوواریانس تک‌متغیره اشاره شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس تک‌متغیره به‌منظور بررسی تأثیر آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ بر متغیرهای خوش‌بینی، دلزدگی زناشویی و نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده

متغیر	منبع اثر	مقدار F	p
نگرش به خیانت	پیش‌آزمون	۱۰۵/۳۳	<۰/۰۰۱
	گروه	۵۲/۸۶	<۰/۰۰۱
دلزدگی زناشویی	پیش‌آزمون	۱۵/۶۵	<۰/۰۰۱
	گروه	۲۱/۲۴	<۰/۰۰۱
خوش‌بینی	پیش‌آزمون	۲۰/۶۲	<۰/۰۰۱
	گروه	۱۶/۶۵	<۰/۰۰۱

همان‌طورکه نتایج تحلیل کوواریانس در جدول ۳ نشان می‌دهد، با کنترل اثرات پیش‌آزمون، آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ بر خوش‌بینی، دلزدگی زناشویی و نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده مؤثر است (p<۰/۰۰۱).

۴ بحث

هدف از این پژوهش تعیین اثربخشی آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ بر خوش‌بینی، دلزدگی زناشویی و نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده بود. نتایج نشان داد، آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ موجب افزایش خوش‌بینی در زوجین خیانت‌دیده می‌شود. این یافته با نتایج ورال و کالکان مبنی‌بر اثربخشی برنامهٔ غنی‌سازی روابط زناشویی بر رضایت زناشویی (۱۴) و گرافر و همکاران مبنی‌بر اثربخشی برنامهٔ غنی‌سازی روابط زناشویی بر تعهد زناشویی (۱۵) همسوست.

در تبیین این یافته می‌توان گفت، آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ از چهار رویکرد اساسی در روان‌درمانی شامل روان‌پویایی، رفتاری، انسان‌گرایی و بین‌فردی برخوردار است (۸)؛ همچنین دارای محتوای آموزشی است که با حضور هم‌زمان زوجین در جلسات و با هدف افزایش مهارت‌های آن‌ها در زمینهٔ ارتباط متقابل با یکدیگر، مهارت‌های حل تعارض، مدیریت مسائل مالی، رضایت‌مندی زناشویی، فعالیت زوجین هنگام فراغت، عقاید مذهبی هریک از طرفین، رابطهٔ بچه‌ها و والدین، رابطهٔ خانواده و دوستان، انتظارات واقعی هریک از زوجین از یکدیگر، انتظارات جنسی و نقش خویشاوندان در زندگی زناشویی ارائه می‌شود (۷). در این رویکرد مهارت‌هایی آموزش داده می‌شود که به ارضای نیازهای اساسی خانواده مانند عشق، مهربانی، تعلق، اعتماد، وفاداری، امنیت و لذت کمک می‌کند (۱۸). در دوره‌های آموزشی غنی‌سازی، زوجین یاد می‌گیرند که چگونه به مرور زمان، رفتارها و سبک‌های ارتباطی نامطلوبشان را با کمک یکدیگر تغییر دهند. با این سبک، زندگی با گذشت زمان بیشتر به‌سمت آنچه مطلوب طرفین است، پیش می‌رود و درنتیجه زوجین به آینده خوش‌بین‌تر می‌شوند. اینکه زوجین می‌دانند زندگی به‌طرف تغییرات مثبت پیش می‌رود، افزایش خوش‌بینی و بهبود نگرش آن‌ها را به‌دنبال دارد. در افراد خوش‌بین خیانت کمتری مشاهده می‌شود. خوش‌بینی اهرمی است که باعث می‌شود خانواده‌ها با تعهد بیشتر و مشکلات کمتر به زندگی ادامه دهند و دچار اختلالات رفتاری ازجمله روابط فرازناشویی نشوند (۱۹). این مهارت در پرتوی آموزش غنی‌سازی در زوجین رشد می‌کند.

یافتهٔ دوم پژوهش بیانگر آن بود که آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ موجب کاهش نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده می‌شود. نتایج این یافته با پژوهش گرافر و همکاران مبنی‌بر اثربخشی برنامهٔ غنی‌سازی روابط بر بهبود روابط زوج‌ها و افزایش رضایت‌مندی (۱۵) و پژوهش موری و همکاران مبنی‌بر اثربخشی غنی‌سازی روابط بر بهبود عزت‌نفس و ابعاد ارتباط زوجین (۱۶) همسوست.

در تبیین این یافته می‌توان گفت، در پژوهش حاضر بر تغییر نگرش زوجین به یکدیگر و افزایش تعاملات زوجین با یکدیگر تأکید شد. این مداخله به‌طور خاص به‌منظور قالب‌گیری مجدد ذهنی (دربارهٔ خیانت) و به‌دست‌آوردن درک عمیق‌تری از چرایی آن انجام پذیرفت. تأکید بر آموزش بازسازی شناختی در طول اجرای دوره، بر میزان نفرت همسر خیانت‌دیده تأثیر گذاشت. یک استنتاج شناختی می‌تواند هیجان یا

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222840.1399.0.0.216.5]
[DOI: 10.29252/mejds.0.0.205]

رفتاری را برانگیزد و یک هیجان و رفتار می‌تواند بر شناخت تأثیر بگذارد (۸). در مراحل نخستین درمان باید همسران را به‌سوی مدیریت هیجانات منفی و راهبردهای مشارکتی سودمند برای طرفین، سوق داد. باید این باور و نگرش برای آن‌ها شکل بگیرد که خیانت‌کردن را برای خودشان مجاز ندادند (۱۳). در این پژوهش، نحوهٔ ارتباط با خانواده‌های اصلی نیز جزو جلسات آموزشی قرار گرفت؛ چراکه خیانت موضوعی تأثیرگذار بر کل خانواده است و در درمان نیاز است نحوهٔ ارتباط با خانواده نیز در نظر گرفته شود. در درمان خیانت زناشویی بر محیط خانواده تأکید شد و سعی گردید تعاملات درجهت مثبت پیش رود تا همسری که خیانت کرده است از تکرار آن خودداری کند و درمان شود؛ همچنین همسر خیانت‌دیده به زندگی خود برگردد؛ درنتیجه در بهبود نگرش دربارهٔ خیانت در زوجین سعی شد. یافتهٔ دوم پژوهش این هدف را تصدیق کرد.

یافتهٔ سوم پژوهش بیانگر آن بود که آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ موجب کاهش دلزدگی زناشویی در زوجین خیانت‌دیده می‌شود. نتایج این یافته با پژوهش معصومی و همکاران مبنی‌بر اثربخشی برنامهٔ غنی‌سازی روابط زناشویی بر رضایت زناشویی و کاهش دلزدگی زناشویی (۱۷) همسوست.

در تبیین این یافته می‌توان گفت، در آموزش غنی‌سازی سعی می‌شود تا باورها و قضاوت‌های منفی از رفتار همسر تغییر کند و از ذهن‌خوانی که سوءتفاهم را به‌دنبال دارد، اجتناب شود؛ بنابراین با اصلاح خطاهای شناختی و باورهای غلط گامی در جهت کاهش دلزدگی زناشویی زوجین برداشته می‌شود؛ چراکه سوءتفاهم و برداشت‌های نادرست مسیر را برای افزایش دلزدگی زناشویی فراهم می‌کند. درواقع برخی از افراد انتظارات، باورها و تصورات خیالی مربوط به نقش خود و همسرشان را در پیوند زناشویی داخل می‌کنند؛ این امر موجب بسیاری از انتظارات غیرواقع‌بینانه می‌شود و ازاین‌رو گسترش ناامیدی، بی‌اعتمادی و پرخاشگری را به‌همراه دارد. با نگاهی دقیق‌تر به مهارت‌های به‌هم‌پیوسته که باید به زوج‌ها در آموزش غنی‌سازی آموزش داده شود، می‌توان گفت یکی از این مهارت‌ها، مهارت همدلی و صمیمیت است. عوامل ارتباطی (شامل صمیمیت معنوی و صمیمیت ارتباطی) به‌عنوان عوامل بازدارنده از روابط پنهانی مؤثر است (۱۶). آموزش همدلی می‌تواند به پرورش عشق کمک کند و زمینهٔ ارتباطی سازنده و سالم را فراهم آورد و درنتیجه کاهش دلزدگی زناشویی را سبب شود (۹). در آموزش غنی‌سازی، آموزش حل تعارض و حل مسئله نیز گنجانده شده است. آموزش غنی‌سازی روابط، صرف نظر از سبک ارتباط شرکت‌کنندگان با همسرشان در گذشته و نیز میزان ناسازگاری آنان، بر بهبود دلزدگی زناشویی و بهبود میزان صمیمیت و رضایت آن‌ها از زندگی‌شان تأثیر می‌گذارد؛ همین امر باعث کاهش دلزدگی زناشویی می‌شود.

ازجمله محدودیت‌های این پژوهش به‌شرح زیر است: به‌دلیل محدودیت زمانی حضور زوجین خیانت‌دیده در مراکز مشاوره و همکاری‌نکردن بیشتر مسئولان دادگستری و مراکز مشاوره، اجرای دورهٔ پیگیری برای ارزیابی اثربخشی آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ میسر نشد؛ سن آزمودنی‌ها و تحصیلات آن‌ها محدودیت‌هایی را در زمینهٔ گسترش یافته‌ها، تفسیرها و اسناد علت‌شناختی متغیرهای بررسی‌شده پدید آورد؛ مصاحبه‌های تشخیصی به‌عنوان روشی مکمل پرسشنامه‌های خودگزارش‌دهی برای جمع‌آوری اطلاعات به‌کار نرفت. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به نقش و اهمیت مصاحبه‌های تشخیصی به‌عنوان روشی مکمل برای پرسشنامه‌های خودگزارش‌دهی توجه شود و برای انتخاب بهتر افراد نمونه علاوه‌بر پرسشنامه، مصاحبه‌های تشخیصی نیز به‌کار رود؛ همچنین تکرار پژوهش در نمونه‌های زوج‌های خیانت‌دیده در سایر شهرها انجام شود تا امکان تعمیم بیشتر یافته‌ها فراهم شود. برای افزایش اعتبار روش‌های درمانی، پیشنهاد می‌شود شیوه‌های مداخله توسط متخصصان متعددی اعمال شود و به‌منظور بررسی اثرات بلندمدت آموزش‌ها، مطالعات پیگیرانه انجام گیرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، متغیر تاب‌آوری زوجین به‌عنوان متغیر تعدیل‌کنندهٔ مهم و تأثیرگذار لحاظ شود.

۵ نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان داد، آموزش غنی‌سازی زوجین براساس مدل انریچ بر افزایش خوش‌بینی، کاهش دلزدگی زناشویی و کاهش نگرش به خیانت در زوجین خیانت‌دیده مؤثر است و می‌توان از این آموزش در مراکز مشاوره و روان‌شناسی برای بهبود مشکلات روان‌شناختی زوجین دارای مشکل خیانت زناشویی بهره برد.

۶ تشکر و قدردانی

نویسندگان از تمام افرادی که در این پژوهش شرکت کردند، کمال تشکر و قدردانی را دارند.

۷ بیانیه‌ها

تأییدیهٔ اخلاقی و رضایت‌نامه از شرکت‌کنندگان

این مقاله برگرفته از رسالهٔ دکتری نویسندهٔ اول در رشتهٔ روان‌شناسی عمومی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری است. مجوز اجرای این پژوهش بر گروه مطالعه‌شده توسط مسئولان مراکز مشاوره و روان‌شناسی شهر سبزوار با شماره نامهٔ ۱۱۴ صادر شده است. ملاحظات اخلاقی رعایت‌شده در پژوهش حاضر عبارت بود از: شرکت در این پژوهش کاملاً اختیاری بود؛ قبل از شروع طرح، مشارکت‌کنندگان با مشخصات طرح و مقررات آن آشنا شدند؛ نگرش و عقاید افراد محترم بود؛ اعضای دو گروه آزمایش و گواه، اجازهٔ خروج از پژوهش را در هر مرحله‌ای داشتند؛ علاوه‌براین، اعضای گروه گواه در صورت علاقه‌مندی قادر بودند بعد از اتمام طرح، مداخلهٔ انجام‌شده برای گروه آزمایش را در جلسات درمانی مشابه عیناً دریافت کنند؛ تمامی مدارک و پرسشنامه‌ها و سوابق محرمانه، تنها در اختیار مجریان بود؛ رضایت‌نامهٔ کتبی آگاهانه از همهٔ داوطلبان اخذ شد.

رضایت برای انتشار

این امر غیرقابل اجرا است.

در دسترس بودن داده‌ها و مواد

همهٔ نویسندگان مقاله به داده‌های پژوهش دسترسی دارند و پژوهشگران می‌توانند در صورت لزوم با مکاتبه با نویسندهٔ مسئول مقالهٔ حاضر، این اطلاعات را دریافت کنند.

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222840.1399.0.0.216.5]
[DOI: 10.29252/mejds.0.0.205]

تزاحم منافع
نویسندگان اعلام می‌کنند هیچ‌گونه تضاد منافعی ندارند.
منابع مالی
تأمین منابع مالی از هزینه‌های شخصی بوده است و توسط هیچ نهاد یا سازمانی صورت نگرفته است.

مشارکت نویسندگان
نویسندهٔ اول داده‌ها را جمع‌آوری کرد و آن‌ها را آنالیز و تفسیر کرد. نویسندهٔ دوم، در نگارش نسخهٔ دست‌نوشته همکار اصلی بود. همهٔ نویسندگان نسخهٔ دست‌نوشتهٔ نهایی را خواندند و تأیید کردند.

References

1. Shahabi S, Sanagouye Moharer G. The effectiveness of emotional focused couple therapy on marital burnout and attitudes toward infidelity of couples. Journal of Community Health. 2019;7(1):87–94. [Persian] doi: 10.22037/ch.v7i1.23086
2. Isma MNP, Turnip SS. Personality traits and marital satisfaction in predicting couples' attitudes toward infidelity. Journal of Relationships Research. 2019;10:e13. doi: 10.1017/jrr.2019.10
3. Momeni K, Karami J, Hoveyzizadehgan N. The relationship between sensation seeking, positive and negative affect, alexithymia and marital infidelity. Journal of Health and Care. 2018;19(4):221–31. [Persian] http://hcjournal.arums.ac.ir/article-1-897-en.pdf
4. Balderrama-Durbin C, Stanton K, Snyder DK, Cigrang JA, Talcott GW, Smith Slep AM, et al. The risk for marital infidelity across a year-long deployment. J Fam Psychol. 2017;31(5):629–34. doi: 10.1037/fam0000281
5. Jones DN, Paulhus DL. Introducing the short Dark Triad (SD3): a brief measure of dark personality traits. Assessment. 2014;21(1):28–41. doi: 10.1177/1073191113514105
6. Yaghoobi A, Mohammadzadeh S. Construction and validation of the educational protocol of Social Perspective-taking and analyzes of its efficacy on couple's conflict resolutions styles. Counseling Culture and Psycotherapy. 2016;7(28):103–31. [Persian] doi: 10.22054/qccpc.2017.7093
7. Olamijuwon E, Odimegwu C, Chemhaka G. Involuntary childlessness and marital infidelity among women in sub-saharan african countries: an assessment of the moderating role of women's education. Arch Sex Behav. 2021;50(2):601–14. doi: 10.1007/s10508-020-01770-3
8. Turliuc M, Candel O. Ideal Standards, Optimism and Couple Satisfaction among Romanian couples: Actor, Partner and Similarity Effects. Psihologia Socială. 2017;40:83–96.
9. Olson DH, Olson AK. PREPARE/ENRICH Program: Version 2000. In: Preventive approaches in couples therapy. Philadelphia, PA, US: Brunner/Mazel; 1999. pp: 196–216.
10. Halford WK, Pepping CA. An ecological model of mediators of change in Couple Relationship Education. Curr Opin Psychol. 2017;13:39–43. doi: 10.1016/j.copsyc.2016.04.007
11. Amini M, Heydari H. Effectiveness of relationships enrichment education on improvement of life quality and marital satisfaction in married female students. J Educ Community Health. 2016;3(2):23–31. [Persian] doi: 10.21859/jech-03024
12. Farzaneh A, Heydarnia A, Amani M. Effect of couple's relationship enrichment training on increasing marital commitment. Journal of Modern Psychological Researches. 2017;12(45):39–58. [Persian] https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_6659_30c7f215ea51c7f73bbf9ada3d061af4.pdf?lang=en
13. Yoosefi N, Nasiri Hanis G, Zademohammadi A. Enriching couples' relationship in relationship enhancement model. Family Pathology, Counseling and Enrichment Journal. 2017;2(2):67–82. [Persian] http://fpcej.ir/article-1-137-en.pdf
14. Vural Batik M, Kalkan M. The impact of "Marital relationships enrichment program for couples in the period of transition to parenthood" on marital satisfaction. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi. 2019;8(2):1346–66.
15. Gerafar A, Pouryahya SM, Zahrakar K, Shakarami M, Davarniya R. The effect of educational assemble program of Practical Application of Intimate Relationship Skills (PAIRS) on marital commitment. Journal of Health Literacy. 2017;1(4):239–49. [Persian] 10.22038/jhl.2017.10956
16. Murray SL, Rose P, Bellavia GM, Holmes JG, Kusche AG. When rejection stings: how self-esteem constrains relationship-enhancement processes. J Pers Soc Psychol. 2002;83(3):556–73. doi: 10.1037//0022-3514.83.3.556
17. Masoumi SZ, Khani S, Kazemi F, Kalhori F, Ebrahimi R, Roshanaei G. Effect of marital relationship enrichment program on marital satisfaction, marital intimacy, and sexual satisfaction of infertile couples. Int J Fertil Steril. 2017;11(3):197–204. doi: 10.22074/ijfs.2017.4885
18. Whitty MT. Pushing the wrong buttons: men's and women's attitudes toward online and offline infidelity. Cyberpsychol Behav. 2003;6(6):569–79. doi: 10.1089/109493103322725342
19. Shakeri SS, Shabani J, Aghamohammadian Sharbaf H, Aghili SM. Mediating role of attitude towards betrayal and marital conflict in relation between using virtual social networks and emotional divorce. Journal of Community Health Research. 2019;8(4):220–7. [Persian] http://jhr.ssu.ac.ir/article-1-525-en.pdf
20. Pines AM. Marriage burnout: A new conceptual framework for working with couples. Psychotherapy in Private Practice. 1987;5(2):31–44.
21. Safipouriyan S, Ghadami A, Khakpour M, Sodani M, Mehrafarid M. The effect of group counseling using interpersonal therapy (IPT) in reducing marital boredom in female divorce applicants. Journal of Nursing Education. 2016;5(1):1–11. [Persian] http://jne.ir/article-1-575-en.pdf
22. Scheier MF, Carver CS, Bridges MW. Distinguishing optimism from neuroticism (and trait anxiety, self-mastery, and self-esteem): a reevaluation of the Life Orientation Test. J Pers Soc Psychol. 1994;67(6):1063–78. doi: 10.1037//0022-3514.67.6.1063
23. Safari F, Mahmoodi M, Amirianzadeh M. Forecast quality of life in connection with psychological capital and family communication patterns in students. Indian Journal of Health & Wellbeing. 2017;8(2):108–12.
24. Olson DH, Olson AK, Larson PJ. Prepare-Enrich program: Overview and new discoveries about couples. Journal of Family & Community Ministries. 2012;25:30–44.

[Downloaded from www.jdisabilstud.org on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.23222840.1399.0.0.216.5]
[DOI: 10.29252/mejds.0.0.205]